

baden, schoonheidsmiddelen, reukwerken en de kunstgrepen van specialisten op dit gebied een behoorlijke plaats innemen, in overeenstemming met de groote beteekenis, die in den keizertijd aan de lichaamsverzorging werd gehecht.

Met een paar hoofdstukken over geneesmiddelen, vergiften, liefdes- en tooverdranken wordt dit onderhoudend werkje besloten.

M. A. VAN ANDEL.

LITERATUUR-OVERZICHTEN.

Janus. Archives internationales pour l'Histoire de la Médecine et la Géographie médicale. Trente et deuxième année. Huitième livraison.

August 1928.

R. F. G. MÜLLER. *Die Medizin der Jataka's*. — De vertellingen, die den naam JĀTAKA dragen en zich om de wedergeboorten van BOEDDHA groepeeren, dragen geen Indisch-wetenschappelijk karakter, doch weerspiegelen den inhoud van volkssagen. In haar vollen omvang vindt men in de JĀKATA de geheele geneeskunst, (hygiëne, inwendige geneeskunde, verloskunde, heelkunde, geneesmiddelleer enz.) terug. Naast metaphysische ziektevoorstellingen vindt men ook realistische en empirische. Het artikel leent zich niet voor een korte bespreking, maar is zeer der lezing waard.

D. SCHAPIRO. *La péritomie (vervolg)*. — In de eerste plaats beschouwt de schrijver de besnijdenis als physiologische noodzakelijkheid om een goede cohabitatie te bewerkstelligen, daar een nauw en lang praeputium, deze in den weg staat. Hij is evenwel van meening, dat de oorsprong der besnijdenis hierin niet te zoeken is. In de tweede plaats wordt de besnijdenis als hygiënische maatregel besproken. Het was o. a. HERODOTUS, die deze meening was toegedaan.

Janus, Archives internationales pour l'histoire de la médecine et la géographie médicale. Trente et deuxième Année, Septembre 1928.

A. W. NIEUWENHUIS. *Die ursprünglichsten Ansichten über das Geschlechtsleben des Menschen*. — Bij de allerprimitiefste volken is het verband tusschen zwangerschap en geslachtsgemeenschap onbekend. Talrijk zijn de verklaringen voor het ntreden van zwangerschap en zij vertoonen een zekere gelijkvormigheid wat betreft de opvatting, dat zij niet van de vrouw zelve uitgaat. Bij de Euahlayiin Australië meent men, dat de kinderkiemen door kraaien of hagedissen, al naar gelang het meisjes of jongens zijn, geschapen en in de vrouw gebracht worden. In Midden-Australië neemt men ratapa, stoffelijk gedachte kleine wezens aan, herkomstig uit het centrum van eenzelfde totemvoorvader. Aan de noordkust van Australië schrijft men zwangerschap toe aan het gebruik van bepaalde spijzen, die door den man gegeven worden. De invloed van den coitus is daar onbekend. De schrijver heeft al deze opvattingen, zooals zij over de wereld bij de primitieve volken verspreid zijn, verzameld en komt tot de slotsom, dat onze beschouwingen over de met het huwelijk in verband staande sociale zeden, met dit nieuwe gezichtspunt rekening moeten houden.

D. SCHAPIRO. *La péritomie*. (Vervolg). — In dit opstel bespreekt de schrijver het doel van de godsdienstige besnijdenis. Reeds MAIMONIDES wees er op, dat ieder bijbelsch verhaal een doel heeft. MOZES achtte de besnijdenis noodig als hygiënische voorzorgsmaatregel, zoodat een onbesnedene niet mocht aanzitten bij den maaltijd van het paaschlam en de ongezuurde brooden, om besmetting te voorkomen. De operatie had de beteekenis van het verwijderen der „*orlah*” of voorhuid, zoodat de vernauwing weggenomen werd. Daarnaast had zij een morale beteekenis, want de besnijdenis werd beschouwd als de voornaamste wet der mozaïsche godsdienst. (BERGSON).

Archiv für Geschichte der Medizin. Bnd. 20, Heft 4. October 1928.

E. WALLACH, DESCARTES und HAREY. — „De Motu cordis” werd in 1629 in Frankrijk bekend, nadat DESCARTES naar Holland vertrokken was. In Dec. 1632 schreef deze erover aan MERSENNE, dat hij het niet met HARVEY eens was. In zijn „Discours de la Méthode” geeft DESCARTES (1637) een beschrijving van den bloedsomloop, waarbij hij de systolè niet als een actief proces beschouwt. In 1643 schreef JOHAN VAN BEVERWIJCK aan DESCARTES over dit vraagstuk, die hierop uitvoerig antwoordde, zijn vroegere opvattingen aanvullend.

L. ENGLERT. *Die gegenwärtige Situation der Forschung zur Geschichte der antiken Medizin.* — Men kan de studie van de geschiedenis der antieke geneeskunde van tweeërlei standpunt beschouwen t.w. van een taalkundig en van een geneeskundig standpunt. Tot op heden heeft op dit gebied de philologie hoogtij gevierd en geleerden als DIELS en ILBERG zijn met eere te noemen. Tegenwoordig kan men spreken van een „Philologisierung” en de philologen zeggen terecht, dat het moeilijker is zich de techniek der taalstudie eigen te maken voor een arts, dan de vakwetenschap der antieke geneeskunde voor een taalgeleerde. ENGLERT stelt zich nu veel voor van een samenwerking, te meer daar de philoloog de geneeskunst slechts beschouwt als een onderdeel der antieke geschiedenis en de arts haar opvat als hoofdzaak. Op dit oogenblik staat de uitgave van het nieuwe Corpus medicorum graecorum et latinorum in het brandpunt der belangstelling. In dit werk is volgens den schrijver geen eenheid en hij acht de samenstelling van een medisch historisch „Begriffswörterbuch” noodzakelijk. Verder zijn vertalingen een onafwijsbare eisch daar wegens de treurige resultaten van het humanistisch gymnasium (in Duitschland) de tegenwoordige arts geen teksten meer lezen kan.

O. TEMKIN. *Die Krankheitsauffassung von HIPPOKRATES und SYDENHAM in ihren „Epidemien”.* — SYDENHAM heet in de geschiedenis de tweede HIPPOKRATES. Beide zijn humoraalpatholoog en bouwen hierop hun theorie der ziekten. HIPPOKRATES wijdt zich aan den *zieken*, terwijl SYDENHAM de *ziekte* bestudeert. Iedere ziekte is bij den laatsten een species, terwijl bij den eerste ieder ziektegeval individueel beschouwd wordt als een éénheid. De een dacht anatomisch-chemico-physisch, de andere nosologisch-classificeerend. Een synthese van beide gedachte-vormen ontstond eerst later.

E. HIRSCHFELD. *Deontologische Texte des frühen Mittelalters.* — De schrijver gaat na wat er over de medische „fatsoensleer” in de vroege middeleeuwen geschreven is en geeft een overzicht van de verschillende handschriften op dit gebied. Er blijkt wel uit, dat men zich ook in dien tijd den idealen arts dacht als een vlekkeloos wezen, welgemanierd en goed verzorgd (haar, nagels enz.) zwijgend, een vreugdebrenger, een bouwmeester der gezondheid, geduldig, gelijkmatig van humeur enz.

W. SEYFERT. *Ein Komplexionentext einer Leipziger Inkunabel (angeblich eines JOHANN VON NEUHAUS) und seine handschriftliche Herleitung aus der Zeit nach 1300.* — Uitvoerige bespreking van den tekst van den wiegedruk, die niets nieuws brengt.

M. MEYERHOF. *Nachträge zur Geschichte des Begriffes Pannus.* — In Band 19, 1927 van dit archief heeft de schrijver beproeft te bewijzen, dat de Grieken den hoornvliespannus en wel onder den naam van aderachtige oogontsteking, (kirsophthalmie) kenden en als therapie de doorsnijding van de toevoerende bloedvaten toepasten. Hij is daarna in de gelegenheid geweest de zaak te bestudeeren in drie vroege Arabische handschriften en vond zijn meening bevestigd.

Janus, Archives internationales pour l'histoire de la médecine et la géographie médicale. Trente et deuxième année. Octobre 1928.

E. D. BAUMANN. *Ueber die Erkrankungen des Blutes und der Milz im klassischen Altertum.* — Voor den ontwakenden natuurmensch was het bloed een der voornaamste lichaamsbestanddeelen, dat het levensbeginsel bevatte. De nog levende bloedtherapie mag hiervoor als bewijs gelden. De ouden onderscheidden reeds het bloed naar zijn kleur en hoedanigheid. ARISTOTELES leerde bijv. dat verwaterd bloed

gevonden werd bij vreesachtige schepsels. Bij ziekte werd het ichor- en melkachtig. GALENUS kende reeds den haematogenen icterus. Veel voorkomend in Hellas was de chlorose. Uitvoerig heeft de schrijver alles wat met bloed in verband staat bij de antieken nagespeurd en tot een leesbaar geheel vereenigd. Hij heeft zich niet alleen beperkt tot de classieken, maar heeft ook de werken der renaissance-artsen en van de kopstukken der achttiende eeuw ijverig bestudeerd.

D. SCHAPIRO. *La péritomie*. — In dit artikel stelt de schrijver zich voor, aan te toonen, dat de besnijdenis ingevoerd is als ethische handeling, om het moreel te verhoogen. Zoowel VARNIER als VIRCY zijn de meening toegedaan, dat deze operatie werd verricht om de masturbatie tegen te gaan. Ook in de kabbalistische geschriften wordt dit verdedigd. Uit tal van aanhalingen uit het oude en nieuwe testament blijkt wel, dat de besnijdenis ten deele de beteekenis gehad heeft de sexueele uit-spattingen te beperken.

F. M. G. DE FEYFER.

BERICHTEN.

INTERNATIONAAL CENTRUM VOOR DE GESCHIEDENIS DER WETENSCHAP. — Op het dezen zomer gehouden congres voor geschiedenis der wetenschap heeft men besloten tot oprichting van een internationaal centrum voor geschiedenis der wetenschap. Dit centrum zal zijn voorloopigen zetel hebben te Parijs; het doel er van zal zijn: betrekkingen tusschen historici, instituten, tijdschriftredacties enz. vast te stellen, internationale periodieke bijeenkomsten te organiseeren, die gewoonlijk gehouden zullen worden ten tijde der internationale congressen, een centrum te organiseeren voor inlichtingen betreffende literatuur, enz., alle documenten te verzamelen, welke men van belang acht voor de ontwikkeling van de geschiedenis der wetenschap.

Het centrum zal voorloopig bestuurd worden door een commissie, bestaande uit ABEL REY, GEORGE SARTON, HENRY SIGERIST, CHARLES SINGER, KARL SUDHOFF, LYNN THORNDIKE en ALDO MIELI; de laatste is secretaris. Als nieuwe leden zijn op 6 November 1928 benoemd FLORIAN CAJORI, GINO LORIA, MAX NEUBURGER en DAVID EUGENE SMITH.

Ook is een internationaal comité voor geschiedenis der wetenschap opgericht, bestaande uit 30 leden en 50 correspondenten. Het comité zal bijeenkomen te Parijs (Hôtel de Nevers, Rue Colbert 12) in de week na Pinsteren. In denzelfden tijd zullen bijeenkomsten gehouden worden, waar alle historici uitgenoodigd zullen worden.

E. SLUITER.
